

Beszámoló az MTA Táncstudományi Munkabizottsága 2012. évi működéséről

I. A munkabizottság összetételének alakulása

A munkabizottság 2012. január 1-jén 21 *rendes tagból* állt. Elnök: Andrásfalvy Bertalan DSc; titkárok: Bolvári-Takács Gábor PhD és Felföldi László PhD; tanácsadó: Vitányi Iván DSc; tagok: Angelus Iván PhD, Barna Gábor DSc, Beke László CSc, Bernáth László PhD, Fodor Antal DLA, Forgács D. Péter PhD, Fügedi János PhD, Gelenczey-Mihályt Alirán PhD, Kovács Gábor PhD, Kövágó Sarolta CSc, Lázár Katalin PhD, Mizerák Katalin PhD, Nagy Péter Miklós PhD, Németh András DSc, Ratkó Lujza CSc, Sándor Ildikó PhD, Sirató Ildikó PhD. Az év során a munkabizottság a következő személyek rendes tagságára tett javaslatot: Dóka Krisztina, Varga Sándor.

A testület *állandó meghívott tagjai* 2012. január 1-jén: Bólya Annamária, Dóka Krisztina, Fenyves Márk, Fodorné Molnár Márta, Gaál Marianna, Halász Tamás, Kaán Zsuzsa, Karácsony Zoltán, Kovács Henrik, Kövágó Zsuzsa, Lévai Péter, Lőrinc Katalin, Macher Szilárd, Major Rita, Mihályi Gábor, Pálffy Gyula Szakály György, Szúdy Eszter, Török Jolán, Varga Sándor, Vincze Gabriella, Zsámboki Marcell. Az év során Pálffy Gyula elhunyt; a munkabizottság döntött Gál Eszter állandó meghívotti státuszáról.

II. A munkabizottság ülései

1. ülés: 2012. február 8. Hagyományok Háza.

Felföldi László összefoglalta a 2011. év eseményeit és eredményeit. A házigazda *Pávai István* vezetésével a résztvevők bejárták és megtekintették az archívumi részleg egységeit. Ennek során az igazgató elmondta, hogy a *Hagyományok Háza* a Kárpát-medencei néphagyomány ápolására és továbbélésére létrehozott nemzeti intézmény, amelyet a nemzeti kulturális örökség minisztere 2001. január 1-jén alapított. A Hagyományok Háza szolgáltató központ. Három nagy egysége eltérő eszközökkel, de egyazon céllal és elkötelezettséggel várja a népi kultúra, a hagyomány iránt érdeklődő nagyközönséget és a szakmabelieket, akik útmutatásért, vagy segítségért keresik fel intézményünket. A fél évszázada működő, most újjászervezett *Magyar Állami Népi Együttes* művészeti munkája során mérvadó, a közművelődést szolgáló művek előadására és létrehozására törekszik, valamint felkarolja a külső, támogatásra érdemes kezdeményezéseket. A Kárpát-medence hagyományait átfogó *Lajtha László Folklórdokumentációs Központ* hozzáférhetővé teszi a régió népi kultúráját rögzítő audiovizuális és szöveges dokumentumokat. A *Népművészeti Módszertani Műhely* a hagyományos paraszti kultúrát (elsősorban a kézművességet, néptáncot, népzene, népköltészetet) közvetíti a mai kor embere számára is élhető műveltségként. Tevékenységei: tanfolyami oktatás, konferenciák szervezése, pályázatok lebonyolítása, kiállítások rendezése, kiadványok készítése, a kortárs kézművesek alkotásainak minősítése, ismeretterjesztés. A résztvevők megismerkedtek az itt kezelt hagyatékokkal is (Martin, Lajtha). Az ülésen *Felföldi László* bemutatta a munkabizottság fejlesztés alatt álló honlapjának jelenlegi verzióját, majd megbeszélték, hogy a munkabizottság tagok hogyan végezzék el saját adataik feltöltését és az általuk javítandónak ítélt más adatok módosítását.

2. ülés: 2012. április 4. Magyar Állami Operaház Archívuma.

Wellmann Nóra vezetésével a résztvevők megtekintették az *Operaház* archívumi részlegét. Az archívum teljes spektrumú színháztörténeti anyagot gyűjt: színlapok, kéziratok, kották,

³ Megjelent: Táncstudományi Közlemények, V. évf. 2013. 1. szám, 95–98. o.

emléktárgyak, tervek, kritikák, fotók stb. 1930 óta működik, ekkor tartották az első kiállítást, amelynek katalógusa is megjelent. A legrégebbi anyagok a Nemzeti Színház idejéből valók, mert 1884-ben az operával kapcsolatos dokumentumokat az Operaház kapta meg. Táncos jellegű dokumentum kevés van. A 19. századból sok jelmezterv fennmaradt. Kuriózum a 90 kötet sajtókritika, amely újságkivágatokból áll. Ugyancsak jelentős a fotóanyag. A kutatási körülmények jelenleg korlátozottak, mert legfeljebb egy-két kutató fér el egyszerre, és a gyűjtemény a nyilvánosság számára jószerivel ismeretlen. Az ülésen *Kővágó Zsuzsa* rövid előadásban emlékezett meg a tavaly elhunyt *Körtvélyes Géza* Széchenyi-díjas tánc történetéről, a hazai tánc kutatás kimagasló személyiségéről, a munkabizottság alapító társelnökéről.

3. ülés: 2012. június 6. Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet.

Kispéter István vezetésével a résztvevők megtekintették a *Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmarchívum* (MaNDA) kutatótermét, majd *Nyeste Györgyi* vezetésével az intézet könyvtárát. A Filmarchívum az ország egyetlen filmes közgyűjteménye. Működésének célja, hogy a magyar és egyetemes filmkultúra tárgyi, írásos és egyéb dokumentumainak gyűjtésével, megőrzésével, felújításával és archiválásával, valamint kutatási tevékenységgel hozzájáruljon a magyar filmkultúra fejlődéséhez. Filmgyűjteményében mintegy 64.000 leltári tétel szerepel. Folyamatosan, tervszerűen felújítják, restaurálják a magyar filmállományt. Könyvtáruk az ország egyetlen filmes szakkönyvtára, ahol 20 000 könyv, 4000 kötetnyi folyóirat, 3500 filmforgatókönyv és 30 külföldi szaklap áll az olvasók rendelkezésére. Plakáttáruk 53 000 plakátot, fotótáruk több mint 200 000 fotót őriz. Mozijuk, az *Örökmozgó Filmmúzeum*, naponta változó filmműsora mellett filmhetek, fesztiválok, filmklubok közkedvelt színhelye. On-line folyóiratuk a *Filmkultúra*. A *MozgóKépTár* egyedülálló, magyar-angol nyelvű cd-rom kiadvány, amely több mint tízezer filmről szolgáltat információt. *Kispéter István* összeállította a Filmarchívumban található *táncsal kapcsolatos filmanyagok válogatott listáját*, amelyet a jelenlevők rendelkezésére bocsátott. Az ülésen *Gál Eszter* ismertette a Semmelweis Egyetem Sporttudományi Doktori Iskolájában folyó, testtudattal és szomatikus gyakorlatokkal összefüggő doktori kutatásának eddigi tapasztalatait, terveit és várható eredményeit.

4. ülés: 2012. szeptember 5. Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft. Archívuma.

Bolvári-Takács Gábor bemutatta az 1949-ben alakult Honvéd Együttesről az elmúlt évtizedekben megjelent kiadványokat. *Novák Ferenc* korábbi, illetve *Zsuráfszky Zoltán* jelenlegi művészeti vezető áttekintették az Együttes elmúlt évtizedekben végzett kulturális értékteremtő és értékmentő tevékenységét, és megerősítették elkötelezettségüket, hogy a dokumentálás és archiválás feladatát továbbra is fontosnak tartják és támogatják. *Stoller Antal* vezetésével a résztvevők megtekintették a *Honvéd Együttes Archívumát*, illetve az Archívumot kezelő *Vitézi Ének Alapítvány* helyiségét. Ennek során tájékoztatást kaptak a dokumentumok keletkezéséről, tárolásáról, feldolgozásáról, felhasználásáról, a társulat költözködéséből adódó átrendezésekről. Az ülésen *Szűdy Eszter* „A táncgyűjtések és társulatok dokumentumgyűjteményei, mint a tánc kutatás forrásai” című téma bevezetőjében összefoglalta a hazai táncműhelyekben szerzett tapasztalatait. Eszerint a Magyar Állami Népi Együttes helyzete rendezett a Hagyományok Háza jóvoltából, a Duna Művészegyüttes megoldatlan. Az Operaház archívumának sorsa bizonytalan, a győri, pécsi, szegedi balettek ilyen jellegű igyekezetek kezdetlegesek. A legjobban dokumentált irányzat a kortárs tánc, mert az alapvetően pályázati úton megvalósult produkciókról szóló beszámolókat írásban és képi anyagban is elkészítik. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a gyűjtemények tárolása, állagvédelme, nyilvántartása, kutathatósága fontos kérdés, amellyel indokolt önálló rendezvényként is foglalkozni.

5. ülés: 2015. december 5. Színház- és Filmművészeti Egyetem Könyvtára.

Lőrinc Katalin, aki 2010-től a Színház-és Filmművészeti Egyetem Készségfejlesztő Tanszékének mozgás csoportvezetője, tájékoztatást adott a SZFE-n folyó mozgás képzés múltjáról és

jelenéről. Ezt követően a munkabizottság tagjai meglátogatták a bábszínész I. évf. (tanár: *Németh Péter*) táncórát, valamint a színész II. évf. (tanár: *Gyöngyösi Tamás*) színpadi mozgás óráját, mindkét helyen a másnapi vizsga anyagába nyertek betekintést. A munkabizottság tagjai *Ascher Tamás* rektorral, *Husztai Péterrel*, a Doktori Tanács elnökével, valamint *Kuti Edit* tanulmányi osztályvezetővel a SZFE-n folyó mozgás és táncoktatásról, valamint a doktori képzésről, különösen ennek tánc tudományi vonatkozásairól beszélgettek. *Felföldi László* tájékoztatta a SZFE vezetőit a Tánc tudományi Munkabizottság céljáról, működéséről, eddigi eredményeiről, majd a jelenlevők véleményt cseréltek az önálló táncművészeti DLA-képzés indításának jövőbeni esélyeiről. A Színház- és Filmművészeti Egyetem Könyvtárának történetét és működését *Knorrné Csányi Zsuzsa* könyvtárvezető mutatta be, a prezentáció során közreműködött *Szűcs Judit* könyvtáros. Az egyetem elődjével, a Színészeti Tanodával egy időben jött létre az intézmény könyvtára. 1965-ben Nádasdy Kálmán akkori főigazgató kezdeményezésére létrejött a zenei részleg. 1994-ben videótár létesült, amely korábban főként a filmes oktatást szolgálta, de a színházi oktatáshoz kapcsolódóan prózai és zenés színházi előadások felvételeivel is gyarapítja a meglévő állományt. A Könyvtár 2010-ben TÁMOP pályázaton 24.023.463,- Ft támogatást nyert, felhasználóbarát fejlesztésekre. A jelenlegi állomány 43.600 db könyv, 55 db időszaki kiadvány, 1338 db szakdolgozat, 64 db DLA dolgozat, 2645 db DVD, 400 db CD, 3000 db VHS-kazetta, 9000 kotta és 2563 hangzódokumentum. Az ülésen jóváhagyták a munkabizottság 2012. évi beszámolóját, a 2013. évi munkaterv elfogadását a 2013. évi 1. ülésre halasztották.

III. A munkabizottság tudományos programjai és sajtó megjelenései

1. A munkabizottság több tagja közreműködött az Iparművészeti Múzeumban 2012. június 28-án megnyílt *MOZDULAT. A magyar mozdulatművészet története és kapcsolatai 1902-1950 között* című kiállítás létrehozásában, amely az MTA BTK Művészettörténeti Intézete kezdeményezésére és szervezésében valósult meg. A kiállítást *Marosi Ernő*, az MTA rendes tagja nyitotta meg, közreműködött a Magyar Mozdulatművészeti Társulat. *Beke László*, az intézet igazgatója a munkabizottság tagjainak augusztus 16-án és 25-én tárlatvezetést tartott. A kiállítás 2012. szeptember 9-ig volt megtekinthető.

2. A munkabizottság 12 tagja autóbusszal 2012. november 7-én egész napos szakmai tanulmányutat tett Bécsbe. A programot összeállította és megszervezte *Forgács D. Péter*, az alábbiak szerint:

- Látogatás a bécsi állami Operaház Balettiskolájában (Ballettschule der Wiener Staatsoper), vezető: *Evelin Teri* balettmester, bemutatja: *Simona Noja* igazgató.
- Látogatás Bécs város privátegyletemén (Konzervatórium), a Tánc tanszéken (Konzervatorium Wien Privatuniversität), bemutatja: *Nikolaus Selimov* igazgató.
- Látogatás a Tanzquartier-ben, bemutatják: *Walter Heun* és *Kruschkova Krassimira*.
- Találkozás a „Tanz die Toleranz” nevű táncmozgalom egyik irányító egyéniségével, *Monica Delgadillo Aguilar*tal.

3. A munkabizottság a *Magyar Tudomány Hete* rendezvényeinek keretében 2012. november 8–10-én Martin György-emlékülést szervezett az MTA BTK Zenetudományi Intézetben. A rendezvényt támogatta: az MTA BTK Zenetudományi Intézete, a Nemzetközi Hagyományos Zenei Tanács Tánckutató Csoportja, a Hagyományok Háza, a Magyar Táncművészeti Főiskola, a Magyar Etnokoreológiai Társaság, a Budapest Kortárástánc Főiskola, a Honvéd Együttes és a Pilikék Gyermek Néptánc csoport. A november 8-ai ünnepi ülés programja: Személyes megemlékezés: *Borbély Jolán*: Élet közeli emlékek Martin Györgyről. Visszaemlékezések: *Andrásfalvy Bertalan* etnográfus, *Kósa László*, az MTA rendes tagja, *Albert Zsuzsa* író, szerkesztő, *Takács András* néptánckutató. Előadások: *Karácsony Zoltán*: A kalotaszegi (Nádas

menti) legényes pontszerkezeti mintái; *Dóka Krisztina*: Hagyományos táncaink korai filmes forrásai; *Felföldi László*: Martin György tánckutató munkássága az 1960-as évek európai tánc kutatásának fényében. Élő táncbemutatók: Tiszteletadás Martin Györgynek - az Állami Balett Intézet első néptánc-osztályának hallgatói, valamint a Magyar Táncművészeti Főiskola néptánc szakos hallgatói. November 9-én került sor a Nemzetközi Hagyományos Zenei Tanács (ICTM) Etnokoreológiai Kutatócsoportjának jubileumi ülésére a Haydn teremben. Program: Táncbemutató Martin György emlékére: Csillagszemű együttes, Tímár Táncegyüttes; megemlékezés a jubileumról: *Novák Ferenc* koreográfus, a MMA rendes tagja; előadások, visszaemlékezések: *Egil Bakka* (Norvégia): Writing Dance: Epistemology for Dance Research; *Fügedi János - Vavrinecz András*: Unheard, but visible - Defining Dance and Music synchrony on mute films; *Colin Quigley* (Írország): Dance Science and Dance Revival in the Dance House Movement; *Varga Sándor*: Use of Dancing Space in a Transylvanian Village. A nap második felében a rendezők bemutatót tartottak az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézete Motion capture-laboratóriumában az emlékülés résztvevői számára. Ezen és az azt követő konzultáción részt vett a norvég nagykövet asszony is. A számítógéppel segített mozgáselemzés lehetőségeiről és távlatairól szóló konzultáció levezetője *Baranyi Péter* (SZTAI) volt. November 10-én a résztvevők a Zenetudományi Intézet Haydn teremben munkamegbeszélést tartottak, amelynek témája a konzultáción fölmerült feladatok ütemezése és az érdeklődők körének fölmerése volt. A megbeszélés moderátorai *Siri Maeland* (Norvégia) és *Fügedi János* (ZTI) voltak.

4. A munkabizottság által 2011. november 9-én rendezett Szalay Karola-emlékülésen elhangzott előadások megjelentek a Magyar Táncművészeti Főiskola *Tánc tudományi Közlemények* c. folyóiratának (ISSN 2060-7148) 2011/2. és 2012/2. számaiban. A munkabizottság 2011. évi beszámolója megjelent a *Tánc tudományi Közlemények* 2011/2. számában.

Budapest, 2012. december 5.

Andrásfalvy Bertalan DSc elnök
Bolvári-Takács Gábor PhD, titkár
Felföldi László PhD, titkár